

sardanistes banyulencs, ensenyant-los a ballar i a comptar, fins a l'extrem que a Banyuls se'l coneixeria amb el renom d'"el sardanista".

Quan al segle passat l'empordanès Pep Ventura –casat amb l'escalenca Maria Antònia Llandrich i Roura (1813-1864)– va modernitzar la sardana inspirant-se naturalment en la vella sardana tradicional i popular, el compositor mantenia bones relacions amb els vallespirencs i els rossellonesos, però, tanmateix la francesització de la Catalunya del Nord ja havia fet estralls i la nova dansa no va tenir l'acollida que tingué al Principat ni s'hi estengué com abans ho havia fet el contrapàs.

Fou la gran onada de l'èxode de l'any 1939 que va sembrar-hi la sardana (a les primeres dècades d'aquest segle la sardana s'hi havia infiltrat molt poc). Els catalans del sud, ben integrats a les viles nord-catalanes, van incloure a les festes majors les ballades de sardanes. Aquells refugiats, malgrat l'angoixa i la tristor dels seus cors, ballaven les sardanes amb el cap ben alt, com banderes vivents. I el seu coratge, la seva bonhomia i la seva gràcia van anar guanyant cors nord-catalans a la noble dansa d'una gent noble.

I és que la sardana és un fet molt viu a Banyuls, des que aquesta es va anar difonent pel Vallespir i el Rosselló, especialment a partir dels anys 40 gràcies a l'acció dels exiliats. I és a Banyuls on, amb el temps, quallaria un dels més importants reductes sardanistes de la Catalunya Nord: el Foment de la Sardana de Banyuls, fundat a mitjans anys 50, un dels més actius i que va llançar la idea de la creació de la Federació Sardanista del Vallespir, organitzant audicions, conferències, curssets d'aprenentatge, concerts, aplecs, concursos de colles, edicions de discs...

Amb el propòsit de refermar els lligams sardanístics a banda i banda dels Pirineus i amb el desig de premiar el treball i la il·lusió dels sardanistes de Banyuls de la Marenda, es designà la població Ciutat Pubilla de la Sardana l'any 1977. Així, els sardanistes de la Catalunya Nord es retrobaven amb un altre pubillatge (Ceret ho havia estat el 1962). El nou pubillatge era un just reconeixement a la voluntat de ser, un honor merescut per la superació de tantes adversitats per mantenir el fet sardanista en situacions no gens fàcils. L'Aplec o Festa del Pubillatge, que va tenir lloc el 17 d'abril del 1977, va constituir una jornada històrica per al sardanisme de Banyuls i de la Catalunya Nord i va esdevenir un suprem i vibrant signe d'unitat de tota la nació catalana.

Quan els exiliats sentien i dansaven la sardana, ella era el ritual que els acostava, entre l'enyor i l'esperança, al retorn a la Pàtria. I és a aquests refugiats, talment com l'any 1977 se'ls reconegué a Banyuls la seva callada i sacrificada tasca, que vull retre, en aquest 60è aniversari de la fi de la guerra i de l'exili, el meu petit i personal homenatge, que com el meu avi Jaume Sastre, expert ballador i entusiasta formador, estimaren i feren estimar la nostra encisadora dansa.